הגמרא מקשה על דברי רבא, שאסר למודר ליהנות מהכבר כשקיבלה במתנה מהמדיר:

אִיתְיְבֵיהּ מברייתא, אָמַר לוֹ ראובן לשמעון, 'הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ' זו העומדת לפנינו, אָמַר לוֹ שמעון, 'קוֹנָם פָּרָה זו שֶׁאֲנִי קָנוּי, לְךָ' – פרה זו שקניתי תיאסר עליך בנדר, או שאמר לו 'נְכָסַי עָלֶיךָ' – כל נכסי יהיו אסורים עליך, ובסיום דבריו התנה שהפרה או הנכסים יאסרו רק 'אִם יֵשׁ לִי פָּרָה אחרת אֶלָּא – חוץ מזו'. וכן ראובן שאמר לשמעון 'הַשְׁאִילֵנִי קַרְדּוּמְךָ', אָמַר לוֹ שמעון, קוֹנָם – יאסר בנדר קַרְדּוֹם זה שֶׁיֵּשׁ לִי שֶׁאֲנִי קָנוּי, או יאסרו כל נְכָסַי (עלי) [עָלֶיךָ], אִם יֵשׁ לִי קַרְדּוֹם אחר אֶלָּא חוץ מזֶּה. אם הוברר וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ פרה או קרדום אחרים, ואם כן חל איסור הנדר על אותה פרה או קרדום, או על הנכסים, הדין הוא שִׁבְחָיָיו של המדיר אֲסוּר למודר ליהנות מהם, ואם מֵת המדיר, אוֹ שֶׁנְּתָנָהּ לוֹ למודר בְּמַתָּנָה, חֲרֵי זֶה [המודר] מוּתָּר ליהנות מהם, משום שלשון הנדר היה 'שאני קנוי' 'נכסי', ומשמתו הבעלים אין החפצים קרויים שלהם ושוב אינם בכלל האיסור, וכן כאשר נתן אותם במתנה אינם קרויים עוד נכסים שלו.

המקשה הבין בדברי הברייתא, שמדובר כשהמדיר עצמו נתנם למודר במתנה, ואם כן מבואר בברייתא זו שאין למודר איסור הנאה מחפץ שקיבל במתנה מאת המדיר, וקשה על רבא שפסק שאסור למודר ליהנות מחפצי המדיר אף כשהמדיר נתנם לו במתנה.

מתרצת הגמרא, אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, מדובר בברייתא באופן שֶׁנְּתָנָהּ לוֹ החפץ האסור עַל יְדֵי אַחֵר, כלומר שהמדיר נתנה לאדם אחר, והוא נתנה למודר, ואז מודה רבא שמותר המודר ליהנות ממנה, כי כבר יצאה מרשות הנודר לפני שקיבלה המודר, ורק כשנתן המדיר למודר אסור המודר ליהנות ממנה כי לא יצאה קודם לכן מרשות המדיר.

רב אשי מוכיח כתירוץ זה:

אָמַר רַב אַשִׁי הֵיכָא נָמֵי – מדוייק כן בלשון הברייתא, דְּקָתָנֵי 'שֶׁנְּתָנָהּ לוֹ', כלומר שתיבת 'נתנה' נקראת בחירי"ק תחת הנו"ן, ומשמע שהפרה ניתנה למודר על ידי אחר, וְלֹא קָתָנֵי 'שֶׁנְּתָנָהּ לוֹ' בשו"א תחת הנו"ן שהיה משמע שהמדיר בעצמו נתן לו את החפץ. ומוכח כתירוצו של רב אחא בריה דרב איקא שהעמיד את הברייתא כשניתנה לו על ידי אחר.

הגמרא דנה אם יש מעילה בנדרים:

בָּעָא מִינֵּיהּ – שאל רָבָא מֵרַב נַחְמָן, יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת אוֹ לֹא – נדר שנאסר בלשון קונם יש בו מעילה או לו, וכגון אמר קונם ככר זה, כיון שהתפיס בקרבן עשאו כקרבן ואם נהנה ממנה נתחייב באשם מעילה כמועל בקדשים, או שאין מעילה אלא בהקדש שאסור על כל העולם, ולא בנדרים שאינם אסורים אלא על המודר.

רב נחמן משיב שספק זה נפשט מהמשנה:

אָמַר לֵיהּ רב נחמן, תְּנִיתוּהָ – שניתם כבר דין זה במשנתינו (לג.), שלגבי הדין שמותר למדיר להשיב למודר את אבידתו, כתוב במשנה מָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עָלֶיהָ שָׂכָר – שמשיבי האבידות היו מקבלים שכר על טרחתם בהשבה, והמחזיר [–המדיר] מוותר על זכותו ליטול שכר זה, אסור למודר להשאיר אותו שכר אצלו, כי הוא נהנה בכך מהמדיר, אלא תִּיפּוֹל הַהֲנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ. ומה שנקטה המשנה שהשכר הולך דווקא להקדש, ולא אמרה שיזרקנו לים המלח כדרך המשניות בכל מקום, לְמֵימְרָא כִּי הֶקְדֵּשׁ –ללמדנו שדין הקונמות כדין ההקדש, וּמָה הֶקְדֵּשׁ יֵשׁ בּוֹ מְעִילָה, אַף הנאסרים מחמת קוֹנָמוֹת יֵשׁ בָּהֶן דין מְעִילָה, והואיל והמשנה עוסקת בדבר הדומה להקדש [קונמות], נקטה את אופן איבוד השכר על ידי נתינתו להקדש.

הגמרא מסיקה, שדין מעילה בקונמות הוא כְּתַנָּאֵי – תנאים נחלקו בו. ששנינו בברייתא, האומר 'קוֹנָם כַּכָּר זוֹ הֶקְדֵּשׁ' שתהא אסורה על כל העולם כהקדש, וַאֲכָלָהּ אדם, בֵּין שהוּא אכלה, וּבֵין שהֶחֱבִירוֹ אכלה, מָעַל האוכל וחייב להביא קרבן אשם, שכן יש מעילה בקונמות, וּלְפִיכָךְ – היות שהכבר אסורה על כל העולם כהקדש, יֵשׁ לָהּ גם דין פִּדְיוֹן, שיכול ליתן דמיה להקדש ותפקע קדושתה ממנה ותצא לחולין. אבל אם אמר 'כַּכָּר זוֹ עָלַי (ל)הֶקְדֵּשׁ', שאסרה רק על עצמו, וַאֲכָלָהּ הוא או אחר, הוּא מָעַל, אבל חֲבֵירוֹ לֹא מָעַל, הואיל ואסרה רק על עצמו, וּלְפִיכָךְ אֵין לָהּ פִּדְיוֹן – היות שאין כבר זו דומה להקדש, שהרי אינה אסורה על כל העולם, לכן גם אין קדושתה חמורה כהקדש לענין שיועיל פדיון להפקיע את קדושתה ולהחילה על הדמים. אלו דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – בין שאסרה על עצמו ובין שאסרה על כולם לֹא מָעַל, לְפִי שֶׁאֵין מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת. הרי לפנינו מחלוקת מפורשת לגבי מעילה בקונמות שלרבי מאיר יש מעילה ולחכמים אין מעילה.

עד עתה דנה הגמרא במעילה בקונמות בדרך אכילה והפסד, אמנם בהקדש יש מעילה אף בלא שיהנה ממנה אדם, אלא כל הנוטל חפץ של הקדש לעצמו מעל בעצם הוצאת החפץ מרשות ההקדש. ומביאה הגמרא דיון לגבי הוצאת הקונמות מרשות בעליהם:

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אַשִׁי, לשיטת רבי מאיר שיש דין מעילה בקונמות, אם אמר אדם לחבירו 'כַּכָּרִי עָלֶיךָ', וּלאחר מכן נְתָנָהּ לוֹ – למודר בְּמַתָּנָה, ועל ידי שיצאה מרשות המדיר לרשות המודר נעשתה מעילה כמו שמועלים בהקדש על ידי הוצאה מרשות לרשות, ויש להסתפק מִי מָעַל בה, לְמַעוֹל הנוֹתֵן בזה שהוציאה מרשותו, אי אפשר לומר כן דהָא לֹא אַסְּרָא עָלֵיהּ – הרי מעולם לא נאסרה ככר זו עליו ואין לה קדושה לגביו שייחשב בה כמועל, שאיסור הנדר חל רק על המודר. ואם נאמר שלְמַעוֹל המְקַבֵּל, שעל ידי זכייתו בככר יצאה מרשות הקדש, גם זה לא מתקבל על הדעת, שהרי יָכוֹל דְּאָמַר –

@11לה.

יכול המקבל לומר הֵיתֵירָא בָּעֵיתִי – בחפצי היתר אני רוצה לזכות, אבל בְּאִיסּוּרָא לֹא בָּעֵיתִי – בחפצי איסור איני רוצה לזכות. ואילו היה יודע שככר זו אסורה עליו בהנאה לא היה רוצה לזכות בה, וזכיה בטעות היא ואינה זכיה, ואם כן הנתינה לא גרמה להוציא את החפץ מרשות המדיר ואין כאן מעילה.

אָמַר לֵיהּ רב אשי, אמנם בנתינה זו לא ימעלו הנותן או המקבל, אולם מְקַבֵּל מָעַל לְכְשֶׁיּוֹצִיא – אם יוציא מעתה ואילך חפץ זה מרשותו, משום שֶׁכָּל הַמּוֹצִיא מְעוֹת של הֶקְדֵּשׁ לְחוּלִּין והוא כְּמַכֵּבּוּר שהינן שֶׁל חוּלִּין, הוּא מוֹעֵל בהקדש, ולכן אַף זֶה –המקבל את הקונמות מוֹעֵל בהם לכשיוציאם מרשותו.

## משנה

המשנה מפרטת דינים נוספים המותרים או אסורים במודר הנאה:
**וְתוֹרֵם** – מותר המדיר לתרום **אֶת תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשְׂרוֹתָיו** של המודר. כלומר, שנוטל המדיר מפירותיו של המודר, ותורם או מעשר מהם על פירות אחרים של המודר, ועושה זאת **לְרַעֲתּוֹ** של המודר. וְכן אם המדיר הוא כהן, **מַקְרִיב עָלָיו** – על המודר את קרבנותיו, כגון, **קִנֵּי זָבִין וְקִנֵּי זָבוֹת** – זוג ציפורים שחייבים להביא בטהרתם. או **קִנֵּי יוֹלְדוֹת**, או **חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת**, ואין בזה איסור, הואיל ואין המודר נהנה מהמדיר בהקרבתם הנאה האסורה עליו. ואף מה שהותר לאכול בקדשים מחמת הקרבן, אין זה אלא גרם הנאה ומותר.
וכמו כן **מְלַמְּדוֹ** – מותר המדיר ללמד את המודר **מִדְרָשׁ** או **הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת**, ואין הנאה זו אסורה על המודר, הואיל ולימוד תורה הוא מצוה, ומצוות לאו ליהנות ניתנו. ואף מה שלימדו בחינם אינו נחשב הנאה, כיון שאסור לאדם ליטול שכר על שלימד את חבירו מדרש או הלכות ואגדות, ואם כן המודר לא הרויח ממון. **אֲבָל לֹא יְלַמְּדֶנּוּ** – המודר את המדיר **מִקְרָא** במקום שנוטלים שכר על לימוד המקרא. שהואיל והתירו ליטול שכר על לימוד זה, אם ילמדנו בחינם נמצא שהוא מהנה אותו. **אֲבָל מְלַמֵּד הוּא אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו** של המודר **מִקְרָא**, שלאביהם המודר אין הנאה בזה, ואף שיש עליו מצוה ללמד את בניו ובנותיו תורה, והמדיר עושה זאת עבורו, אין זו הנאה שהרי מצוות לאו ליהנות ניתנו, וגם אין הוא נחשב שמהנה אותו במה שמנע ממנו את הטירחה שבלימוד בניו, שהרי זה גרמא בעלמא, וגרם הנאה מותרת.

## גמרא

הגמרא מסתפקת בשליחות מי עושים הכהנים את העבודה בבית המקדש:
**אִיבָּעֲיָא לְהוּ** – נסתפקו בבית המדרש, **הֲנֵי כַּהֲנֵי** – הכהנים המקריבים את הקרבנות בבית המקדש, **שְׁלוּחֵי דִּידָן הָווּ** – האם הם נחשבים שליחים שלנו [בעלי הקרבן], הואיל ולבעל הקרבן יש תועלת מהקרבה, ולמענו הם עושים אותה, **אוֹ** שהם נחשבים **שְׁלוּחֵי דִּשְׁמַיָּא** – שלוחי השמים, כלומר, שבשליחות הקדוש ברוך הוא הם עובדים בבית המקדש.
הגמרא מבררת, **לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ** – איזו הלכה תלויה בספק זה. ומבארת, **לְאַדם** שהוא **מוּדָּר הֲנָאָה** מבהן פלוני, האם מותר לכהן זה להקריב בעבורו את קרבנותיו או לא, **אִי אָמְרַתְּ דִּשְׁלוּחֵי דִּידָן הָווּ** – אם תאמר שהכהנים נחשבים שלוחי דידן, **הָא מְהַנֵּי לֵיהּ** –הרי הכהן מהנה את המודר בזה שעושה את שליחותו להקריב את הקרבן, **וְאָסוּר**. **וְאִי אָמְרַתְּ** – ואם תאמר שהם נחשבים **שְׁלוּחֵי דִּשְׁמַיָּא**, שֶׁרי – מותר אותו כהן להקריב בעבורו, שהרי אינו עושה שום שליחות עבור המודר אלא לשמים.
שואלת הגמרא, **מַאי** – מה התשובה לספק זה. ופושטת, **תָּא שְׁמַע** – בא ושמע ראיה שהכהנים נחשבים שלוחי דשמיא, **דְּתָנֵן** במשנתינו, **מַקְרִיב עָלָיו קִנֵּי זָבִין כּוּ'. אִי אָמְרַתְּ** – אם תאמר שהכהנים נחשבים **שְׁלוּחֵי דִּידָן**, הלא **קָא מְהַנֵּי לֵיהּ** – הוא מהנה את המודר בזה שמקריב בעבורו את הקרבן ועושה את שליחותו, והיה לנו לאסור למדיר להקריב את קרבנות המודר. אלא מוכח שהכהנים נחשבים שלוחי דשמיא, ולכן מובן מדוע מותר להקריב, שהרי הכהן עושה זאת לשמים, אלא שאגב זה נגרמת למודר הנאה שהוא מותר לאכול בקדשים, ואין זו אלא גרמת הנאה.
הגמרא דוחה את הראיה שהכהנים הם שלוחי דשמיא:
**וְלִיטַעֲמֵיךְ** – לפי מה שאמרת שיש ללמוד מהמשנה לענין זה, אם כן **לִיתְנֵי** – היה צריך להיות כתוב במשנה **'מַקְרִיב עָלָיו קָרְבְּנוֹת'** בסתם, ומדוע נקטה המשנה דווקא קרבנות של זב וזבה ויולדת, המעוכבים מלהכנס למקדש ולאכול בקדשים, שקרבנם אינו בא לכפרה על חטא אלא כדי להתירם בקדשים, **אֶלָּא** על כרחך **שְׁמְחוּפֵי כַּפָּרָה שַׁאנִי** – אין דינם שוה לשאר קרבנות, ובדווקא נקטה המשנה קרבנות אלו, שאף שבשאר קרבנות יהיה אסור המדיר להקריב בעבור המודר [כיון שהכהנים הם שלוחי דידן], מכל מקום קרבנות אלו יכול הוא להקריב בעבורו. והטעם הוא כמו **דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, שהַכֹּל – כל הקרבנות **צְרִיכִין דַּעַת** של הבעלים, הואיל והם באים לכפרה על חטא, בהכרח שיהיו מדעת הבעלים, **חוּץ מִשְּׁחוּפֵי כַּפָּרָה** – קרבנות כאלו שאינם באים לכפר על חטא, אלא כדי להתיר את בעליהם לאכול קדשים ולהכנס למקדש, שמאחר וקרבנות אלו לא מכפרים עליו כשאר קרבנות, אפשר להביאם גם בלי דעת הבעלים, ולכן ודאי שגם אין הכהן המקריב אותם נחשב שליח של הבעלים.
ומביא רבי יוחנן ראיה לדבריו, **שֶׁהֲרֵי אָדָם מֵבִיא קָרְבָּן עַל בָּנָיו וְעַל בְּנוֹתָיו הַקְּטַנִּים**, והמקור לזה הוא ממה **שֶׁנֶּאֱמַר** בזב (ויקרא טו לב) **'זֹאת תּוֹרַת הַזָּב'**, שבזה שכתבה התורה את המלה 'תורת', היא באה לרבות **בֵּין** אם הזב **גָּדוֹל וּבֵין** אם הוא **קָטָן**, וקטן הלא אינו בר דעת להביא קרבן, אלא אביו מביא בשבילו, וכשם שהתירו להקריב עבור קטנים שאין בהם דעת, כך גם יכול להקריב עבור חבירו שלא מדעתו.
ולפי זה, אין להוכיח ממשנתינו שבשאר קרבנות [שצריך בהם דעת בעלים] הכהנים הם שלוחי דשמיא, ואפשר לומר שבשאר קרבנות הכהנים נחשבים שלוחי דידן.
הגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן:
**אֶלָּא מֵעַתָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן** שדרש את המלה 'תורת' לרבות גם קטנים, אם כן גם בפסוק (ויקרא יב ז) **'זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת וְגוֹ'** נדרוש לרבות מהמלה 'תורת' **בֵּין** יולדת **קְטַנָּה וּבֵין** יולדת **גְּדוֹלָה**. ואם נדרוש כך יקשה, וכי **קְטַנָּה בַּת לֵידָה הִיא, וְהָא תָּנֵי רַב בִּיבִי קַמֵּיהּ דְּרַב נָחְמָן** – והלא שנה רב ביבי לפני רב נחמן, **שָׁלֹשׁ נָשִׁים מְשַׁמְּשׁוֹת בְּמוּךְ** – מחויבות לשמש מטתם עם מוך במקום התשמיש כדי שלא יתעברו, ואלו הן, **קְטַנָּה, וּמְעוּבֶּרֶת, וּמֵנִיקָה**. והטעם שחייבו את הקְטַנָּה לשמש במוך, משום שיש לחשוש **שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר וְתָמוּת** מחמת קושי העיבור או הלידה. ומוכח מברייתא זו שקטנה אינה יכולה להוליד, ואם כן אי אפשר לרבות קטנה מהפסוק 'זאת תורת הַיֹּלֶדֶת'.
מתרצת הגמרא, **הַהִיא** – הפסוק **'זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת'** בא לרבות שדיני קרבן היולדת חלים **בֵּין** על יולדת **פִּקֵּחַת וּבֵין** על יולדת **שׁוֹטָה, שֶׁבֵּן אָדָם מֵבִיא קָרְבָּן עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה**, ודין זה הוא **כְּדְרַבִּי רַבִּי יְהוּדָה**. **דְּתַנְיָא** בברייתא, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אָדָם מֵבִיא קָרְבָּן עָשִׁיר עַל אִשְׁתּוֹ** – אדם עשיר שאשתו התחייבה בקרבן 'עולה ויורד', כלומר קרבן שתלוי אם בעליו הוא עשיר או עני, שהעשיר מביא קרבן גדול, והעני מביא קרבן קטן, בעלה מחויב להביא עליה קרבן עשיר, הואיל והוא עשיר. ואף שאשתו נחשבת 'עניה', שהרי אין לה נכסים של עצמה, וכל נכסיה שייבים לבעלה, מכל מקום מכיון שבעלה מחויב בקרבנותיה, הוא חייב להביא לפי עושרו. וכמו כן מחוייב הבעל להביא את **כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִיא חַיֶּבֶת**, כגון חטאות ואשמות שלה, משום **שֶׁכָּךְ כְּתוּבִים לָהּ** הבעל בכתובה, **'וְאַחֲרָיוּת דְּאִית לִיךְ עָלַי מִן קַדְמַת דְּנָא'** – אני מתחייב לשאת בכל החיובים שעליך, ולהביא בעבורך את כל הקרבנות שיש עליך חיוב להביאם, ואפילו אלו שהתחייבת בהם קודם הנישואין.
ולפי זה אפשר להעמיד את הפסוק 'זאת תורת' לרבות את קרבנותיה של אשה שוטה שילדה, שהבעל צריך להביא עליה את הקרבן אף שאין לה דעת, והוא מביא בלי דעתה, כיון שהחיוב הוא עליו.
**דְּתַנְיָא** בברייתא, **אָדָם מֵבִיא קָרְבָּן עָשִׁיר עַל אִשְׁתּוֹ וְכָל קָרְבְּנוֹת שֶׁהִיא חַיֶּבֶת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְפִיכָךְ אִם פָּטָרָה** –אם גירש אותה **אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן** של קרבנותיה, משום **שֶׁכָּךְ** היא **כְּתוּבָּה** לוֹ בשובר שהיא נותנת לו כשהוא פורע לה את כתובתה בשעת הגירושין, ובו היא כותבת שהיא מוחלת ופוטרת אותו מעבשיו מחיובי הכתובה, **'אַחֲרָיוּת דְּאִית לִי עָלָיךְ מִן קַדְמַת דְּנָא'** – כל החובות שיש לי עליך [–שאתה חייב לעשותם עבורי], שוב אינך חייב לי אותם. ובכלל זה גם חוב הקרבנות שהיה חייב הבעל להביא בעבורה, כלומר אלו שהיא התחייבה בעת שהיתה אשתו.
לעיל (לה:) הסתפקה הגמרא האם הכהנים הינם שלוחי דידן או שלוחי דשמיא, ובעת מקשה הגמרא על הצד שהכהנים הם שלוחי דידן: